

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS IR PRIEKABIAVIMO AMŽIAUS IR SOCIALINĖS PADĖTIES PAGRINDAIS LIETUVOS SPORTO UNIVERSITETE

TYRIMO

2026 m. kovo 13 d. Nr. (25)SN-342)SP-17

Vilnius

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2025 m. spalio 9 d. buvo gautas (duomenys neskelbtinti) (toliau – Pareiškėjas) skundas, 2025 m. lapkričio 3 d. ir gruodžio 17 d. papildomi paaiškinimai ir dokumentai dėl galimos diskriminacijos ir priekabiavimo amžiaus ir socialinės padėties pagrindais. Pareiškėjas nurodo, kad yra galimai diskriminuojamas ir patiria priekabiavimą Lietuvos sporto universitete (toliau – ir LSU).

Pareiškėjas nurodė, kad yra Lietuvos sporto universiteto studentas ir studijuoja sporto vadybą. „Šių metų rudenį dalyvavau universiteto krepšinio komandos treniruotėje. Po treniruotės, kurioje man sekėsi nepriekaištingai, treneris R. B., viešai, kitų maždaug 27 studentų akivaizdoje, mane pavadino „nelaimingu sutrium“ bei „senu žmogumi“. Tokie žodžiai yra orumą žeminantys, reputacijai kenkiantys ir psichologiškai žalojantys segregaciniai teiginiai. Toks elgesys yra nepriimtinas jokiaje aplinkoje, o ypač akademinėje ar sporto bendruomenėje. Treneris taip pat pareiškė, kad dėl mano amžiaus (man 23 metai) ir pasirinktos studijų programos man nėra vietos universiteto komandos treniruotėse, nors oficialiame universiteto tinklalapyje yra nurodyta, kad galimybę sportuoti turi visi studentai, nepriklausomai nuo studijų krypties.“ (čia ir kitur citatų kalba netaisyta).

Tokį sprendimą Pareiškėjas laiko diskriminacija dėl amžiaus ir pasirinktos studijų programos, taip pat viešu pažeminimu, bei nurodė, kad universitete tikėjosi tęsti savo sportinę

veiklą, bet buvo atstumtas, jam uždrausta lankytis treniruotėse ar net individualiai sportuoti. Toks elgesys Pareiškėjui sukėlė didelį psichologinį stresą ir depresiją.

Pareiškėjas teigia, kad dėl įvykio kreipėsi į LSU rektorę D. R. (toliau – ir Rektorė), kuri pažadėjo išspręsti situaciją ir patvirtino, kad universitetas privalo sudaryti galimybes studentams sportuoti. Įvykus antram susitikimui, kuriame dalyvavo ir treneris R. B., Pareiškėjui buvo pranešta, kad treniruotis neleis, o treneris pasakė tokių žodžių niekad nesakęs, nors tai girdėjo beveik 30 žmonių. Pareiškėjas nurodo: „Pokalbio metu buvo tęsiamos pašaipos ir dar kartą pasakyta, jog esu „per senas“. Tokį elgesį laikau ne tik diskriminacija, bet ir mano orumo bei lygiateisiškumo principų pažeidimu. Mano atžvilgiu prieš mane buvo elgiamasi iš anksto nusistatytai ir žeminančiai.“

2025 m. lapkričio 13 d. Pareiškėjas pateikė papildomus paaiškinimus. Pareiškėjas nurodo, kad LSU interneto tinklalapyje parašyta, kad „Jei žaidžiate krepšinį, bet siekiate ne trenerio karjeros, yra galimybė pasirinkti kitas studijų programas“. Pareiškėjo žiniomis, komandos sudėtyje yra studijuojančiųjų ir kitose studijų programose, esą jis girdėjo situaciją, kai R. B. informavo sporto vadybos studentą, kad jei lankys visas treniruotes, bus priimtas į komandą, savo ruožtu Pareiškėjui buvo pasakyta, kad jam nėra vietos komandoje net ir treniruotis.

Pareiškėjas teigia, kad turėdamas ankstesnės sportinės patirties norėjo LSU tęsti savo sportinį kelią: „Tai nebuvo laisvalaikio ar neformalus noras žaisti krepšinį, o sąmoningas siekis tobulėti sportiškai, palaikyti sportinę formą ir tobulėti atstovaujant universitetui. Deja ši galimybė iš manęs buvo atimta be jokių objektyvių priežasčių, man buvo neleista net treniruotis kartu su komanda ar ateiti vienam kol salė yra nenaudojama man taip pat buvo uždrausta, nors buvau ir esu universiteto studentas. Toks sprendimas man faktiškai užkirto kelią siekti savo sportinės svajonės, kuriai skyriau didžiausią savo gyvenimo dalį.“

Pareiškėjas trenerio R. B. ir rektorės D. R. elgesį vertina kaip priekabiavimą ir orumą žeminantį elgesį: „Treneris neigė savo žodžius, kad buvau vadintas „nelaimingu sutriumi“ ir „per senu žmogumi“, nors tai girdėjo visi salėje esantys žmonės. Rektorė vietoj to, kad reaguotų į mano patirtą pažeminimą, palaikė trenerį ir pareiškė, kad „tai yra mano žodis prieš trenerio žodį“. Pareiškėjas teigia, kad treneris dažnai vartoja necenzūrinius, įžeidžiančius žodžius:.

„Panaši diskriminacija iš to paties trenerio buvo patirta praėjusiais metais, kai man buvo pasiūlyta atvykti iš Mažeikių į Kauną (250km) pas trenerį į susitikimą, kadangi jis pažadėjo mane priimti į komandą. Tačiau vos atvykus į vietą treneris pamatęs mano veidą iš karto pasakė, kad manęs nebepriims, nes „atimsiu laiką aikštelėje iš kitų studentų“ ir taip pat jog esu sporto vadybos studentas. Dėl šio atvejo rašiau skundą universiteto vadovybei, tačiau jis buvo atmestas ir niekas nesureagavo. Tai rodo, kad toks elgesys yra tęstinis ir neatsitiktinis.“ Pareiškėjas informavo, kad dėl patirto viešo pažeminimo ir institucinio spaudimo jaučiasi palaužtas psichologiškai, jaučia depresiją ir didžiulį nusivylimą universitetu, kuris turėtų skatinti sportinį aktyvumą, o ne jį slopinti.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė :

LSU 2025 m. gruodžio 2 d. raštu Nr. 01-09-326 pateikė paaiškinimus ir dokumentus. LSU teigia, kad nors Pareiškėjo skunde aprašytos aplinkybės žinomos, jos interpretuojamos neteisingai. LSU yra valstybinė mokslo ir studijų institucija ir aukšto sportinio meistriskumo sportininkų nerengia, o rengia specialistus pagal registruotas studijų programas, tarp kurių nėra Sportininkų rengimo programos. Rengiami įvairių sporto šakų treneriai ir kitų sričių specialistai. Sporto ir laisvalaikio organizavimas yra papildomos veiklos, siekiant studentų didesnio užimtumo ir įtraukimo į sporto pasaulį, įgyti daugiau žinių ir praktikos, bet tikrai nėra privalomi.

LSU teigia, kad Pareiškėjas nesikreipė į LSU veikiančią vidaus tyrimo komisiją (toliau – Komisija), ginančią studentų ir darbuotojų teises dėl diskriminacijos ir priekabiavimo. Pareiškėjas apie galimybę kreiptis į Komisiją buvo informuotas. LSU yra Sporto ir laisvalaikio centras, kuris koordinuoja ir organizuoja studentų ir bendruomenės sportines veiklas. Asmenys taip pat turi teisę sportuoti individualiai, nepriklausydami komandoms. Yra ir studentų sporto komandos, už kurių sudėtį ir komplektavimą yra atsakingi sporto šakų treneriai. Studentų atstovybė taip pat turi komandas, kurių veikloms taip pat skiriamos sporto salės ir laikas.

Rašte buvo klausiama, ar LSU visi studentai turi galimybę žaisti krepšinį, t. y. lankyti sporto salę individualiai, priklausyti komandai, dalyvauti treniruotėse, bei prašyta paaiškinti, ar Pareiškėjui buvo sudarytos galimybės žaisti krepšinį. Atsakyta, kad LSU pagrindinė veikla yra

studijų ir mokslo, o kitos veiklos yra šalutinės ir organizuojamos pagal galimybes. Sporto ir laisvalaikio centras koordinuoja ir organizuoja studentų ir bendruomenės sportines veiklas. Universitete sudarytos sąlygos studentams sportuoti individualiai, net ir nepriklausant konkrečioms komandoms. Taip pat yra studentų sporto komandos, už kurių sudėtį ir komplektavimą atsakingi sporto šakų treneriai, bei studentų atstovybės suburta komanda.

LSU buvo klausta, ar imtasi veiksmų Pareiškėjui pranešus apie priekabiavimą, kai Pareiškėjas galimai 27 studentų akivaizdoje buvo pavadintas „nelaimingu sutriumi“ bei „senu žmogumi“. LSU nurodė, kad įvyko susitikimas su Rektore, kuriame buvo išsakyti nusiskundimai, tuomet Rektorės iniciatyva buvo inicijuotas susitikimas su R. B. ir Rektore. Susitikimo metu Pareiškėjui paaiškinta, kodėl jis negali dalyvauti kaip žaidėjas, pasiūlyta kreiptis į studentų atstovybės komandą arba prisijungti kaip sporto vadybininkui, nes jis studijuoja būtent šioje programoje. Pareiškėjas informuotas, kad turi teisę kreiptis į priekabiavimo, smurto, seksualinio priekabiavimo ar persekiojimo atvejui tirti suburtą komisiją ar Etikos komisiją, ar Studentų atstovybę, tačiau Pareiškėjas niekur nesikreipė.

LSU patvirtina, kad nėra amžiaus ribojimų studentams žaisti krepšinį ir šie ribojimai nėra nustatyti. Atstovavimą komandoms bei dalyvavimą sportinėse veiklose gali spręsti individualios ir / ar fiziologinės savybės, sportinis meistriškumas ir komandai reikalingos pozicijos.

LSU teigia, kad nors nėra nustatyta ribojimų dėl konkrečių studijų programos žaidėjų, Treniravimo sistemų studijų programų studentams sportinė praktika privaloma ir jiems galima teikti prioritetą.

LSU pažymi, kad galimas atrankas į konkrečias komandas ar jų sudėtį vykdo treneriai, todėl konkrečių kriterijų ir procesų, kaip patenkama į skirtingų sporto šakų rinktinės, LSU pateikti negali: „LSU neturi konkrečių vidaus dokumentų, reglamentuojančių studentų dalyvavimą sporto veiklose, komandos sudarymo ir treniruočių organizavimo tvarkoje, nes tokios pasaulinės praktikos sporte nėra. Kaip minėjome anksčiau, tokio proceso aprašyti yra neįmanoma ir tai apsprendžia treneriai, taikydami savo treniravimo metodikas, vertindami turimas galimybes ir keliamus tikslus komandoms. Studentai norintys įeiti į sporto salę individualiai, turi parašyti prašymą ir jei salės laisvos, yra suteikiama galimybė naudotis prašoma

sale.“

Kartu su paaiškinimais yra pateikiamas 2025 m. lapkričio 28 d. doc. dr. R. B., LSU krepšinio mokslo ir studijų centro direktoriaus, paaiškinimas (toliau – Paaiškinimas), kuriame teigiama, kad R. B. teko vadovauti įvairių rasių, konfesijų, lytinės orientacijos, amžiaus ir socialinių grupių auklėtiniams ir jis niekada neskirstantis auklėtinių pagal šiuos požymius.

Paaiškiniame rašoma: „Antranka sporte (try out)- pasaulinė praktika, vykdoma tiek vaikų, tiek jaunimo, tiek ir profesionalų komandose. Tik trenerio prerogatyva spręsti žaidėjo kompetencijas ir tinkamumą atstovauti vienai, ar kitai komandai. Mūsų Universiteto atrankos specifinės tuo, kad komandos formuojamos pagrinde iš studentų, tapsiančių krepšinio treneriais, nes žaidimas jose – teorinių žinių pritaikymas praktikoje. Atrankos vykdomos kasmet tarp įstojusių pirmakursių, būsimųjų trenerių, Todėl Pareiškėjo, III kurso vadybos studento, pretenzijos nepagrįstos“. R. B. pakartotinai pristatė Pareiškėjui alternatyvas bei nurodė, kad teiginiai apie draudimą sportuoti net ir individualiai bei tam tikrų sąlygų nesudarymą neatitinka tikrovės. Treneris patvirtinta, kad kartais taikomos išimtys, tačiau vienintelis galimai lemiamas kriterijus yra ūgis. R. B. teigia, kad Pareiškėją įžeidęs pavartotas žodis „senas“ neturi nieko bendro su jo biologiniu amžiumi ir šaipymusi, „o tik aliuzija į tai, kad atranka skirta pirmakursiams, o jis – jau III-jo kurso studentas. Žodžio „sutrius“ nėra mano šnekamojoje kalboje, ir jis negalėjo būti pavartotas. Kilusią situaciją stebėjo apie 30 atrankoje dalyvavusių pirmakursių“. LSU kartu pateikė LSU Senato 2021 m. gegužės 17 d. aprašo, Studijų dalyko „sportiniai žaidimai“ aprašo, LSU 2017 m. liepos 31 d. Rektoriaus įsakymu Nr. 144/P patvirtintų Laisvalaikio ir sporto centro nuostatų kopijas.

2025 m. gruodžio 12 d. Tarnybos atstovė pateikė pareiškėjui LSU siųstą atsakymą ir dokumentus.

2025 m. gruodžio 17 d. Pareiškėjas pateikė papildomus paaiškinimus ir dokumentus.

Pareiškėjas pateikė atsakymą į LSU paaiškinimus, nurodydamas, kad dalis LSU pateiktų aplinkybių, jo vertinimu, neatitinka tikrovės. Pareiškėjas pažymi suprantantis, kad sportinė veikla LSU yra papildoma, tačiau nurodo ginčijantis ne šią aplinkybę, o tai, kad jam esą buvo apribota galimybė sportuoti bei dalyvauti komandos atrankoje. Dėl LSU teiginio, kad Pareiškėjas buvo informuotas apie galimybę kreiptis į LSU vidaus komisiją, Pareiškėjas nurodė, kad apie

tokią galimybę buvo informuotas tik po sprendimo jo nepriimti į komandą. Pareiškėjo teigimu, susitikimo su Rektore ir treneriu metu buvo paneigti jo nurodyti faktai, neleista įrašyti pokalbio, todėl jis manė, kad kreipimasis į LSU vidines struktūras nebūtų objektyvus. Pareiškėjas taip pat nurodo nesikreipęs į LSU vidaus komisijas dėl to, kad jas sudaro LSU darbuotojai. Pareiškėjas nesutinka su LSU teiginiu, kad visiems studentams sudarytos vienodos sąlygos sportuoti. Jo teigimu, jam nebuvo leista dalyvauti komandos treniruotėse, dalyvauti atrankoje ar individualiai naudotis sporto sale, nors kiti studentai, Pareiškėjo teigimu, tokią galimybę turi. Pareiškėjas taip pat nurodė, kad atrankos metu treneris jį viešai pavadino „per senu“ ir „nelaimingu sutriumi“, o jo kandidatūra buvo atmesta dėl amžiaus ir studijų kurso.

Pareiškėjo teigimu, komandoje sportuoja ir vyresnių kursų studentai, todėl, jo vertinimu, jam buvo taikomi kitokie kriterijai. Pareiškėjas taip pat atkreipia dėmesį, kad LSU savo paaiškinimuose nurodė neturintis formalizuotos sporto komandų atrankos tvarkos ir nustatytų kriterijų, todėl, Pareiškėjo nuomone, atranka vyksta trenerių nuožiūra. Pareiškėjas nesutinka ir su LSU paaiškinimu, kad jam buvo pasiūlytos alternatyvios galimybės ar studentų atstovybės kontaktai. Pareiškėjo teigimu, tokie pasiūlymai jam nebuvo pateikti, taip pat nebuvo siūlyta eiti komandos vadybininko pareigas. Pareiškėjas taip pat nurodo, kad susitikimo su rektore ir treneriu metu jam esą buvo pasakyta, kad jis negali dalyvauti treniruotėse ir net individualiai naudotis sale. Pareiškėjo teigimu, kitiems studentams tokie apribojimai netaikomi. Dėl pokalbio įrašymo Pareiškėjas pažymėjo, kad susitikimo metu prašė leisti įrašyti pokalbį, tačiau, jo teigimu, tai buvo uždrausta. Pareiškėjo vertinimu, tai apsunkino galimybę užfiksuoti pokalbio turinį, kuris yra ginčo dalis. Pareiškėjas taip pat nesutinka su trenerio paaiškinimu, kad atrankos metu nebuvo skirstoma pagal amžių. Jo teigimu, treneris nurodė, kad atranka skirta pirmakursiams, nors skelbime buvo nurodyta, kad kviečiami visi studentai. Pareiškėjas taip pat pažymėjo, kad panaši situacija, jo teigimu, buvo susiklosčiusi ir 2024 m., kai treneris taip pat atsisakė jį priimti į komandą.

Pareiškėjas taip pat pateikė pastabas dėl LSU Priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo ar persekiojimo prevencijos ir atvejų nagrinėjimo aprašo taikymo jo situacijoje. Pareiškėjas nurodo, kad pagal minėto aprašo nuostatas, LSU draudžiamas priekabiavimas, jis apibrėžiamas kaip nepageidaujamas elgesys, įžeidžiantis asmens orumą, įskaitant elgesį, susijusį su amžiumi ir

kuriantį žeminančią aplinką. Pareiškėjo teigimu, jo atžvilgiu viešai išsakyti pasisakymai apie amžių, kurie, jo teigimu, buvo ištarti kitų studentų akivaizdoje, atitinka šiame dokumente pateiktą priekabiavimo apibrėžimą. Pareiškėjas taip pat pažymi, kad pagal aprašo nuostatas priekabiavimas gali pasireikšti žodiniu žeminimu ar įžeidžiančiomis pastabomis, tačiau, Pareiškėjo teigimu, šios aplinkybės LSU nebuvo pripažintos ar ištirtos.

Pareiškėjo teigimu, po jo kreipimosi nebuvo pradėtas tyrimas dėl galimo priekabiavimo nei 2024 m., nei 2025 m., taip pat nebuvo imtasi prevencinių priemonių. Pareiškėjas taip pat nurodo, kad pagal aprašo nuostatas žodžiu pateikiami pranešimai gali būti įrašomi ir protokoluojami, tačiau susitikimo su rektore ir treneriu metu, Pareiškėjo teigimu, jam nebuvo leista įrašyti pokalbio. Be to, Pareiškėjas teigia, kad jo situacijoje nebuvo užtikrintas objektyvumo ir nešališkumo principas, kadangi, jo teigimu, nebuvo apklausti galimi liudytojai, o buvo remtasi tik trenerio paaiškinimu. Pareiškėjas taip pat nurodo, kad jam nebuvo pasiūlyta pagalba ar sudarytos sąlygos saugiai tęsti sportinę veiklą, todėl, jo teigimu, jis patyrė emocinį ir psichologinį diskomfortą. Atsižvelgdamas į tai, Pareiškėjas pažymi, kad, jo nuomone, Universiteto vidaus tvarkos nuostatos jo situacijoje nebuvo taikytos tinkamai, todėl jis pasinaudojo teise kreiptis į Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą.

Lygių galimybių kontrolierė

konstatuoja:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar LSU pažeidė Lygių galimybių įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 1 punktą, pagal kurį švietimo įstaigos, kiti švietimo teikėjai bei mokslo ir studijų institucijos privalo užtikrinti vienodas sąlygas asmenims nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, kai priimama į švietimo įstaigas, kitus švietimo teikėjus bei mokslo ir studijų institucijas, mokoma ir ugdoma pagal formaliojo ir neformaliojo švietimo programas, kurias jie vykdo. Taip pat vertinama, ar nebuvo pažeista Lygių galimybių įstatymo 6 straipsnio 3 dalis, pagal kurią švietimo įstaigos, kiti švietimo teikėjai bei mokslo ir studijų institucijos privalo užtikrinti, kad šiose įstaigose ir institucijose nebūtų priekabiaujama, seksualiai priekabiaujama ir nebūtų duodami nurodymai diskriminuoti lyties,

rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu šio straipsnio 1 dalyje nustatytais atvejais.

Pažymėtina, kad tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija, pačia bendriausia šio žodžio prasme, reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors jiems būdingų požymių. Diskriminacijos sąvoka paprastai siejama su lygių galimybių, lygiateisiškumo pažeidimu, o nediskriminavimas – su asmenų lygaus traktavimo, lygių galimybių realizavimo kategorijomis. Konstitucinė nediskriminavimo samprata atskleidžiama remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniu, kuriame nustatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs, ir nurodoma, jog žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu.

Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, taip pat kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtinę teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, asmenys negali būti diskriminuojami, jiems negali būti teikiama privilegijų (be kitų, Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d., 2016 m. spalio 27 d. nutarimai). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (be kitų, Konstitucinio Teismo 2017 m. gruodžio 19 d. išvada, 2019 m. sausio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (be kitų, Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d., 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos (21 straipsnio 1 dalis).

Lygių galimybių įstatymas, kurio vykdymo priežiūrą atlieka lygių galimybių kontrolierė, nustato, kas yra diskriminacija ir koks elgesys, veiksmas (neveikimas) priskirtinas tam tikrai diskriminacijos rūšiai. Diskriminacija yra tiesioginė ir netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu (Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalis).

Tiesioginė diskriminacija yra elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus (2 straipsnio 9 dalis). Netiesioginė diskriminacija – veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent šį veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis (2 straipsnio 5 dalis).

Pareiškėjas teigia, kad LSU buvo ribojamos jo galimybės žaisti krepšinį, t. y. lankyti sporto salę individualiai, priklausyti R. B. treniruojamai komandai, dalyvauti treniruotėse. Pareiškėjas nurodo, kad galimai diskriminaciją patyrė dėl savo amžiaus (23 metai) ir dėl to, kad yra Sporto vadybos studijų krypties studentas.

Taigi, vertinama, ar LSU diskriminavo Pareiškėją, atsižvelgiant į tai, kad švietimo įstaigos privalo užtikrinti vienodas sąlygas asmenims nepaisant jų amžiaus, socialinės padėties kai ugdoma pagal neformaliojo švietimo programas. LSU krepšinio komanda laikytina švietimo įstaigos vykdomo neformaliojo ugdymo dalimi, kuria siekiama studentų užimtumo ir kuri prisideda prie žmogaus gebėjimų, interesų, ugdymo.

Pažymėtina, kad socialinės padėties sąvoka Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 8 dalyje apibrėžiama kaip asmens padėtis, kurią lemia jo šeiminė padėtis, įgytas išsilavinimas, kvalifikacija ar mokymasis ir studijos mokslo ir studijų institucijose, turima nuosavybė, gaunamos pajamos, teisės aktuose nustatytos valstybės paramos poreikis ir (arba) kiti su asmens turimine padėtimi susiję veiksniai. Studijų kryptis ar studijuojamas kursas tam tikrais atvejais taip pat gali atspindėti asmens padėtį ar su ja susijusias aplinkybes. Šiuo atveju Pareiškėjas, studijuojantis sporto vadybą, nurodo, kad galimai buvo vertinamas mažiau palankiai nei Treniravimo sistemų programoje studijuojantys studentai. Studijų metu įgyjamos teorinės žinios, praktiniai gebėjimai ir profesinės kompetencijos laikytinos specifinėmis žiniomis, reikalingomis pasirinktai profesinei veiklai vykdyti. Todėl asmens statusas kaip studijuojančio aukštojoje mokykloje, įskaitant treniravimo sistemų studijų bei sporto vadybos studijų programų studentus LSU, suponuoja tam tikrų kompetencijų siekimo ir įgijimo procesą ir gali būti laikomas socialinės padėties elementu, įtvirtintu Lygių galimybių įstatyme.

R. B. nurodo, kad LSU universiteto atrankos sudarytos iš pirmakursių treniravimo programos studentų, tapsiančių treneriais. LSU atsakyme nurodyta, kad šie studentai taip pat atlieka praktiką komandoje, todėl jiems teikiama pirmenybė. R. B. teigia, kad Pareiškėjo pretenzijos nepagrįstos, kadangi jis yra trečio kurso vadybos studentas ir dėl šių priežasčių jis nebuvo priimtas į komandą. Nors R. B. paaiškinimuose nurodyta, kad yra taikomos išimtys, kaip liudija ir Pareiškėjo nurodyta aplinkybė, kad, jo žiniomis, krepšinio komandos sudėtyje yra vadybos studentas. R. B. neigia, kad Pareiškėją į komandą atsisakyta priimti dėl jo amžiaus. LSU paaiškinimuose ir R. B. teigimu krepšinio trenerio prerogatyva spręsti apie žaidėjo kompetencijas. Konkrečias sportines veiklas, tarp jų ir atstovavimą komandoms, lemia sportinis meistriškumas, individualios sportininko savybės, kurias įvertina konkrečios sporto šakos treneriai. LSU patvirtina, kad neturi konkrečių vidaus dokumentų, reglamentuojančių studentų

dalyvavimą sporto veiklose, taip pat neturi komandos sudarymo ir treniruočių organizavimo tvarkos, kurios, kaip LSU nurodė, aprašyti neįmanoma. Vis dėlto, pažymėtina, kad LSU savo atsakyme išvardijo kriterijus, pagal kuriuos studentai priimami į krepšinio komandą: ūgis, meistriškumas, atranka sudaroma iš pirmakursių studentų ir kt. Todėl argumentas, kad tokia tvarka nėra įmanoma, neatspindi faktų, kurie pateikiami LSU ir R. B. paaiškinimuose. Šios aplinkybės galėjo sukelti Pareiškėjui pagrįstus lūkesčius dėl atrankos į krepšinio komandos sudėtį. Vis dėlto, pažymėtina, kad iš tyrimo metu surinktos informacijos nėra duomenų, kad Pareiškėjas nebuvo priimtas diskriminuojant pagal Lygių galimybių įstatyme numatomus diskriminavimo pagrindus – šiuo atveju dėl jo amžiaus.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 punktą, tiesiogine diskriminacija nėra laikoma, kai ribojimų, specialių reikalavimų arba tam tikrų sąlygų dėl asmens socialinės padėties taikymą pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis. Tyrimo metu nustatyta, kad Treniravimo sistemų programoje studijuojantiems studentams galima teikti prioritetą, atsižvelgiant į tai, kad šių studijų studentams sportinė praktika yra privaloma pagal jų studijuojamą sportinę specializaciją. Atsižvelgiant į tai, toks prioritetas gali būti laikomas objektyviai pateisinama ir teisėta priemone, susijusia su studijų programos tikslų įgyvendinimu. Papildomai nurodoma, kad pagal Pareiškėjo pateiktus paaiškinimus, komandoje iš tiesų jau yra vienas vadybos studentas. Ši aplinkybė rodo, kad pateikimas į komandą nėra ribojamas tik Treniravimo sistemų programoje studijuojantiems studentams.

Pažymėtina, kad nors Pareiškėjas taip pat nurodė, kad jam nėra leidžiama individualiai sportuoti, sporto salės naudojimosi tvarka nepatenka į Lygių galimybių įstatymo taikymo sritį. Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, neturint objektyvių duomenų, kad Pareiškėjas nebuvo priimtas į krepšinio komandą dėl jo amžiaus ar socialinės padėties, taip pat nesant kitų įrodymų, Tarnyba neturi galimybių atlikti išsamaus ir veiksmingo tyrimo. Konstatuotina, kad tyrimas dėl diskriminacijos, atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėjui neleidžiama žaisti krepšinio, yra nutraukiamas, kadangi trūksta objektyvių duomenų apie padarytą pažeidimą.

Pareiškėjas taip pat nurodė, kad LSU patyrė priekabiavimą amžiaus pagrindu.

Priekabiavimas Europos Sąjungos teisės aktuose yra įvardijamas kaip elgesys, pažeidžiantis žmogaus teises, žeminantis jo garbę ir orumą. Tarybos 2000 m. lapkričio 27 d.

direktyvoje 2000/78/EB, nustatančioje vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus, 1 straipsniu reglamentuojamas šios direktyvos tikslas, tai yra nustatyti kovos su diskriminacija dėl religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos užimtumo ir profesinėje srityje bendrus pagrindus siekiant valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio principą; pagal šios direktyvos 2 straipsnio 3 dalį, priekabiavimu laikoma bet kokia tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, jei nepageidaujamu elgesiu siekiama įžeisti arba įžeidžiamas asmens orumas ir siekiama sukurti arba sukuriama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 dalies 7 punktą, „Priekabiavimas – nepageidaujamas elgesys, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu siekiama įžeisti arba įžeidžiamas asmens orumas ir siekiama sukurti arba sukuriama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka.“

Nagrinėjamu atveju Pareiškėjas pateikė skundą, kuriame nurodė, kad LSU patyrė priekabiavimą dėl amžiaus. Pareiškėjo teigimu, jis beveik 30 studentų akivaizdoje trenerio R. B. buvo pavadintas „per senu“ ir „nelaimingu sutriumi“. Jam šios pastabos buvo išsakytos LSU krepšinio treniruotėje kaip priežastys, dėl kurių Pareiškėjas nepriimamas į R. B. treniruojamą LSU krepšinio komandą. Pareiškėjas taip pat teigia, kad iš jo buvo šaipomasi pokalbyje tarp Rektorės ir R. B., jam neleista padaryti garso įrašo, kuris įrodytų priekabiavimo aplinkybes. Taip pat pokalbio metu dėl priekabiavimo jis jautė spaudimą. Pareiškėjo nuomone, LSU neužtikrino, kad jis, kaip studentas, nepatirtų priekabiavimo dėl savo amžiaus, ir nesiėmė tinkamų priemonių iširti priekabiavimo veiksmų. Pareiškėjas nurodė, kad dėl priekabiavimo veiksmų jis jautėsi pažemintas.

R. B. savo paaiškinimuose nurodė, kad pavartodamas žodį „senas“ jis turėjo omenyje, kad atranka į krepšinio komandą skirta pirmakursiams, o Pareiškėjas yra trečio kurso studentas. Dėl žodžių „nelaimingas sutrius“ R. B. nurodė, kad tokių žodžių nevartojo. Ir Pareiškėjas, ir R. B. nurodė, kad incidentą paliudijo apie 30 kitų studentų, tačiau nei viena iš šalių nepateikė liudytojų parodymų, kurie patvirtintų arba paneigtų nurodytas aplinkybes. Vis dėlto pažymėtina, kad treneris Pareiškėjo atžvilgiu pavartojo žodžius „senas“, ir šios aplinkybės pats

treneris neginčijo. Nustatyta, kad nors Pareiškėjas nesikreipė į LSU vidaus komisijas, jis pateikė pranešimą apie galimą priekabiavimą Rektorei, todėl negalima teigti, kad Pareiškėjo pranešimas nebuvo pateiktas pagal LSU universiteto priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo ar persekiojimo prevencijos ir atvejų nagrinėjimo aprašą. Taip pat papildomai pažymėtina, kad nors išsireiškimo „sutrius“ vartojimas savaime nėra siejamas su vienu iš diskriminacijos pagrindų, įtvirtintų Lygių galimybių įstatyme, toks pasisakymas akademinėje aplinkoje laikytinas neetišku ir nevertotinu. Atsižvelgiant į tai, universitetas turėtų įvertinti ir iširti aplinkybes, ar toks pasisakymas iš tiesų buvo pavartotas, ir, prireikus, spręsti dėl jo vertinimo pagal akademinės etikos bei vidaus tvarką reglamentuojančias procedūras. Rektorė organizavo susitikimą su treneriu ir Pareiškėju, kuriuo buvo bandoma iširti galimą priekabiavimo situaciją bei išklausti abi šalis. Vis dėlto pažymėtina, kad pateiktoje medžiagoje nėra duomenų, kad tyrimo metu būtų apklausti galimi liudytojai. Taip pat nepateiktas protokolas ar kita raštiška informacija, fiksuojanti pokalbio eigą.

Remiantis Lygių galimybių įstatyme įtvirtinta priekabiavimo apibrėžtimi, priekabiavimas gali būti identifikuojamas net ir nesant tikslo, motyvo įžeisti žmogaus orumą, bet pasireiškus tokio nepageidaujamo elgesio pasekmėms, t. y., kai dėl priekabiavimo yra įžeidžiamas asmens orumas arba sukuriama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka.

Svarbu pažymėti, kad, remiantis Europos Tarybos nediskriminavimo direktyvose, taip pat ir Lygių galimybių įstatyme įtvirtinta priekabiavimo apibrėžtimi, priekabiavimui įrodyti palyginimo objekto nereikia, o taip iš esmės yra dėl to, kad priekabiavimas dėl savo formos (žodinis, nežodinis ar fizinis užgauliojimas) ir galimo poveikio (žmogaus orumo įžeidimas) pats savaime yra neleistinas¹.

Priekabiavimas yra priešingas teisei, ydingas, netoleruotinas ir nepateisinamas veiksmas, dėl kurio žmogus yra pažeminamas, gali būti pakenkiama jo orumui, psichinei ir fizinei sveikatai, gali būti sukeltos neigiamos pasekmės, žmogus gali prarasti pasitikėjimą, norą socializuotis.

R. B. patvirtina nurodęs, kad Pareiškėjas yra „per senas“ dalyvauti atrankoje. Kaip

¹ Europos Sąjungos teisės nediskriminavimo vadovas, Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra, 2010. Europos Taryba, 2010, psl. 32.

minėta, priekabiavimo veiksmui pripažinti ne visada privaloma nustatyti, kad priekabiavimo veiksmus atliekantis asmuo turėjo norą įžeisti asmens orumą. Viešai kitų studentų akivaizdoje Pareiškėją pavadinus „per senu“, net ir neturint noro įžeisti, galėjo būti pažeistas asmens orumas ir saugumo jausmas, studentas atsidūrė situacijoje, kurioje jis jautėsi pažemintas ir patyrė psichologinį diskomfortą.

Pažymėtina ir tai, kad Konstitucijos 21 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad žmogaus asmuo neliečiamas, o 2 dalyje įtvirtinta nuostata, kad žmogaus orumą gina įstatymas. Vienas iš fundamentalių žmogaus teisių pagrindų yra principas, kad visi žmonės yra gimę laisvi ir lygūs savo orumu ir teisėmis. Iš šio principo išplaukia, kad vienas pagrindinių diskriminacijos draudimo tikslų yra žmogaus orumo užtikrinimas. Orumas yra įgimtas visų žmonių, nepriklausomai nuo lyties, rasės, religijos, pilietybės ir pan. Taigi žmogaus orumas yra Konstitucijos ginama vertybė.

Europos Sąjungos tarnautojų teismas², aiškindamas Tarybos 2000 m. lapkričio 27 d. direktyvoje 2000/78/EB įtvirtintą priekabiavimo apibrėžimą ir vertindamas psichologinio priekabiavimo sukulto poveikio svarbą asmeniui, kurio atžvilgiu buvo vykdyti priekabiavimo veiksmai, pažymėjo, jog pripažinti psichologinį priekabiavimą pakanka, kad išvardytais veiksmais, būtent „fizinio elgesiu, šnekamąja ar rašytinė kalba, gestais“, būtų „pakenkta asmenybei, asmens orumui ar fizinei arba psichinei sveikatai“, neatsižvelgiant į tai, ar šiais veiksmais buvo siekiama pakenkti.

Taigi paties asmens suvokiamas priekabiavimas, jo asmeninis šių veiksmų vertinimas, jam padaryto neigiamo poveikio pasekmės yra vienas iš svarbiausių ir esminių požymių identifikuojant priekabiavimo veiksmus: „ES teisėje laikomasi lankstaus objektyvaus (subjektyvaus) požiūrio. Pirma, siekiant nustatyti, ar priekabiavimo būta, remiamasi tuo, kaip nukentėjęsysis jį suvokia. Antra, net jei nukentėjęsysis iš tiesų nejaučia priekabiavimo poveikio, vis vien gali būti padaryta išvada, jog priekabiavimo būta, jei skundo pateikėjas yra aptariamo elgesio taikiny.“³

² Europos Sąjungos tarnautojų teismo 2008 m. gruodžio 9 d. sprendimas byloje Nr. F-52/05.

³ Europos Sąjungos teisės nediskriminavimo vadovas, Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra, 2010. Europos Taryba, 2010, psl. 34.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 3 straipsnio 2 dalimi, studijos turi būti grindžiamos, be kita ko, šiais principais: 1) akademinės laisvės ir autonomijos; 2) akademinės etikos; 3) atvirumo ir atsakomybės visuomenei; 4) akademinės bendruomenės narių bendradarbiavimo; 5) studentų asmeninio suinteresuotumo; 6) įsipareigojimo ugdyti akademinės bendruomenės narių visuomeninį atsakingumą; 7) aukštųjų mokyklų ir studentų sąžiningos konkurencijos.

Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, konstatuotina, kad Pareiškėjui buvo pasakyta, jog jis yra „per senas“. Tokia pastaba, išsakyta sportinės atrankos kontekste kitų studentų akivaizdoje, galėjo būti suvokta kaip žeminanti ar įžeidžianti jo orumą, sudarant nepagrįstai menkinantį įspūdį apie asmens fizines galimybes, profesinę vertę ar tinkamumą sportinei veiklai dėl asmens amžiaus. Nagrinėjamu atveju nustatyta, kad LSU, gavusi Pareiškėjo pranešimą, organizavo susitikimą su Pareiškėju bei treneriu ir ėmėsi priemonių išspręsti konfliktinę situaciją, tačiau nėra duomenų, kad būtų imtasi visų priemonių iširti galimo priekabiavimo veiksmus.

Taigi įvertinus skundo tyrimo metu gautus paaiškinimus, nustatytas aplinkybes, konstatuotina, kad LSU pažeidė Lygių galimybių įstatymo 6 straipsnio 3 dalį ir neužtikrino, kad švietimo įstaigoje nebūtų priekabiuojama.

Lygių galimybių kontrolierė, remdamasi pirmiau nurodytomis aplinkybėmis bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 17 straipsnio 2 dalies nuostata, suteikiančia teisę lygių galimybių kontrolieriui teikti išvadas ir rekomendacijas bet kokiais su diskriminacija susijusiais klausimais, rekomenduoja LSU parengti ir patvirtinti aiškias vidaus taisykles, reglamentuojančias studentų dalyvavimą universiteto sporto veiklose ir komandų sudarymo principus. Tyrimo metu LSU nurodė, kad studentai į krepšinio komandą atrenkami pagal tam tikrus kriterijus. Atsižvelgiant į tai, rekomenduotina šiuos ir kitus galimus kriterijus aiškiai apibrėžti LSU vidaus dokumentuose bei nustatyti skaidrią atrankos organizavimo tvarką. Tokios nuostatos padėtų užtikrinti didesnę aiškumą studentams, formuoti pagrįstus lūkesčius dėl galimybių dalyvauti komandų veikloje bei sudarytų prielaidas išvengti panašių ginčų ateityje.

Tarnyba savo ruožtu yra pasirengusi pagal kompetenciją teikti reikalingas konsultacijas, organizuoti mokymus lygių galimybių užtikrinimo tematika.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 14 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 6 punktu, 3 dalies 2 punktu ir 30 straipsnio 3 dalimi,

lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a :

1. Įspėti Lietuvos sporto universitetą dėl padaryto lygių galimybių pažeidimo pagal Lygių galimybių įstatymo 6 straipsnio 3 dalį.
2. Nutraukti tyrimą dėl Lygių galimybių įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 1 punkto pažeidimo.
3. Įpareigoti Lietuvos sporto universitetą išnagrinėti rekomendaciją ir per 30 dienų informuoti Tarnybą apie sprendimo nagrinėjimo rezultatus.
4. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Lietuvos sporto universitetą.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas Regionų administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė